

به نام خدا

فرهنگ پوشش سنتی در ایوان و مهاباد

(مطالعه ی تطبیقی در شکل و کاربرد و هویت فرهنگی لباس مناطق کردنشین)

مؤلف :

کبری پاک نژاد

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۵)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

Chaponashr.ir

سرشناسه: پاک نژاد، کبری، ۱۳۶۵
عنوان و نام پدیدآورگان: فرهنگ پوشش سنتی در ایوان و مهاباد (مطالعه ی تطبیقی در شکل و کاربرد و هویت فرهنگی لباس مناطق کردنشین)/ مولف: کبری پاک نژاد
مشخصات نشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۵.
مشخصات ظاهری: ۱۶۰ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۱۲۹-۵۰۹-۸
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت: کتابنامه.
موضوع: فرهنگ پوشش سنتی - ایوان و مهاباد - مطالعه ی تطبیقی
رده بندی کنگره: TP ۹۸۳
رده بندی دیویی: ۶۶۸/۵۵
شماره کتابشناسی ملی: ۸۷۵۶۱۲۵
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: فرهنگ پوشش سنتی در ایوان و مهاباد
(مطالعه ی تطبیقی در شکل و کاربرد و هویت فرهنگی لباس مناطق کردنشین)
مولف: کبری پاک نژاد
ناشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)
صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: الهام غفاری
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۵
چاپ: زیرجذ
قیمت: ۲۷۰۰۰۰ تومان
فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان:
<https://chaponashr.ir/ketabresan>
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۱۲۹-۵۰۹-۸
تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵
www.chaponashr.ir

chaponashr.ir

iran.journals.com

انتشارات ارسطو

فهرست

۱۳.....	چکیده
۱۵.....	مقدمه
۲۱.....	معرفی استان ایلام
۲۲.....	تاریخچه نژاد کرد
۲۳.....	پیدایش سرزمین ایلام
۲۴.....	تاریخ و فرهنگ ایلام
۲۵.....	وضعیت جغرافیایی، آب و هوا و زبان و گویش
۲۵.....	زندگی، معیشت و کسب و کار و پیشه
۲۶.....	معرفی دست بافته های ایوان
۲۶.....	گلیم
۲۷.....	گلیم نقش برجسته
۲۹.....	قالی بافی
۲۹.....	جاجیم بافی
۳۰.....	گیوه بافی
۳۱.....	بافت سیاه چادر
۳۲.....	تعریف پوشاک
۳۲.....	پوشاک از دیرباز تا کنون
۳۲.....	هدف از پوشیدن لباس و پوشاک

۳۳	پوشاک مردان ایوان (ایلام)
۳۳	سرپوش ها
۳۴	سربند مردان کرد سرون
۳۵	تن پوش ها
۳۶	پیراهن مردان کرد ایوان
۳۶	فرنجه
۳۷	شوال جافی
۳۸	پاپوش ها
۳۸	معرفی استان آذربایجان غربی
۳۹	پیشینه تاریخی آذربایجان غربی
۴۰	تاریخ آذربایجان غربی
۴۱	وضعیت جغرافیایی، آب و هوا، زبان و گویش استان آذربایجان غربی
۴۲	زندگی، معیشت، کسب و کار و پیشه مردم مهاباد
۴۲	معرفی دست بافت های مهاباد و استان آذربایجان غربی
۴۳	فرش بافی
۴۴	گلیم و جاجیم بافی
۴۵	بافت لباس های محلی
۴۵	سوزن دوزی
۴۶	پوشاک مردان مهاباد (آذربایجان غربی)

۴۶	 سرپوش ها
۴۶	 عرقچین (تاقیله) مردان کرد
۴۷	 مزره
۴۸	 سربند مردان کرد سرون
۴۸	 رشتی
۴۹	 جامانه
۴۹	 تن پوش ها
۴۹	 پیراهن مردان کرد
۵۰	 پارچه مرغز (مرز)
۵۰	 چوخه و رانک
۵۰	 کت های مردان کرد
۵۱	 شوال جافی
۵۲	 پشتون
۵۳	 پاپوش ها
۵۳	 جوراب مردان کرد مهاباد
۵۴	 کفش های مردانه یا کاوش
۵۴	 جاش کوش
۵۴	 خامینه
۵۴	 زهاوی

کلاش.....	۵۵
اورسی.....	۵۵
گیوه.....	۵۵
مقایسه و تطبیق پوشاک زنان ایوان و مهاباد.....	۵۶
پوشاک زنان.....	۵۶
انواع پوشاک زنان کرد ایوان.....	۵۷
سرپوش ها.....	۵۷
سربند یا سَرَوَن.....	۵۷
عرقچن یا کلاو.....	۵۸
گُل وَنِی.....	۵۸
تا کاری.....	۵۹
هَبر.....	۶۰
مَقْنَا یا مَقْنَه.....	۶۱
روسری یا «بان سری».....	۶۲
قَتْرَه.....	۶۲
تن پوش ها.....	۶۳
کَمَر چین.....	۶۳
یل.....	۶۴
کُلَنجَه.....	۶۴

۶۴	 سُخْمَه
۶۵	 کِرَاس یا شَوو
۶۶	 قی ون
۶۶	 سوال
۶۷	 پاپوش ها
۶۷	 کفش، کاوش
۶۹	 انواع پوشاک زنان مهاباد
۶۹	 سرپوش ها
۶۹	 کلاو رق
۷۰	 کلاو تاس
۷۰	 کلاو زر
۷۱	 لچکه ی سقزی
۷۲	 شده
۷۳	 دستمال زینتی
۷۳	 عمامه (AMAMEH) (سرپند بانوان مهاباد)
۷۴	 تول پچ
۷۵	 دیواخ
۷۵	 تن پوشها
۷۵	 پیراهن (کراس)

۷۵	زیر پیراهن بانوان مهاباد
۷۵	پیراهن کراسی سورانی بانوان مهاباد
۷۶	آستین سنبوسه دار یا لفکه
۷۷	پیراهن یا کراسی سقزی
۷۸	جلیقه بانوان مهاباد سوخته
۷۸	سلته
۷۹	کولنجه
۸۰	کوا (قبا) ی بانوان مهاباد
۸۱	کولوانه
۸۲	شال پشتون
۸۲	شلوار بانوان مهاباد (شوال)
۸۳	پاپوش زنان مهاباد
۸۴	مقایسه سرپوش های دو منطقه ایوان و مهاباد
۸۵	شباهت ها
۸۶	تفاوت ها
۸۸	مقایسه تن پوش های دو منطقه ایوان و مهاباد
۹۰	شباهت ها
۹۰	تفاوت ها
۹۴	مقایسه پاپوش های دو منطقه ایوان و مهاباد

۹۵	مقایسه شباهت ها و تفاوت ها
۹۷	زیورآلات سنتی زنان ایوانی (ایلامی)
۹۷	پاهله
۹۸	پاوینه
۹۸	خلخال
۱۰۰	مِل وَن
۱۰۲	مل ون نقره ای
۱۰۳	مل وَن طلا
۱۰۳	دَس وَن
۱۰۴	گُل کیف
۱۰۵	بان گیرفانی
۱۰۶	لاقاوی
۱۰۷	لاقاوی های جدید
۱۰۷	گوی
۱۰۸	منگوله
۱۰۹	رشته نقره ای مخصوص سربند
۱۰۹	لیوت وانه
۱۰۹	گوش واره / گوش خاره
۱۱۰	خه زمه

- گل سینه ۱۱۱
- پره زگ ۱۱۱
- تزیین سکه های نقره بر روی لباس های سنتی بانوان ۱۱۱
- زیورآلات و تزئینات لباس زنان مهاباد ۱۱۲
- گل کمر ۱۱۳
- لاسره ۱۱۳
- پشت سره ۱۱۴
- گواره و گواره چناخ ۱۱۵
- ژیر چناگه ۱۱۶
- گردنبند ۱۱۶
- گردنبند های فلزی ۱۱۸
- بازی بن ۱۲۰
- دوگمه و دولاو ۱۲۱
- خر خال ۱۲۱
- پاوانه وسیله ای است مانند دستبند که در دور مچ پا بسته می شده و به آن پلپله هابی هم آویزان می شود. ۱۲۱
- کلکه وانه ۱۲۲
- مقایسه زیورآلات زنان دو منطقه ایوان و مهاباد ۱۲۲
- تفاوت پوشاک زنان دو منطقه از نظر فرم رنگ شکل و کاربرد ۱۲۸

۱۲۸	تفاوت سرپوش های دو منطقه
۱۳۰	تفاوت تن پوش های دو منطقه
۱۳۲	شباهت های سرپوش های دو منطقه
۱۳۳	شباهت های تن پوش های دو منطقه
۱۳۳	شباهت های پاپوش های دو منطقه
۱۳۴	مطالعه تطبیقی پوشاک دو منطقه
۱۳۶	گزارش پروژه عملی
۱۳۷	شناسایی المان ها و منابع الهام
۱۳۸	آنالیز نقوش و طراحی پارچه
۱۴۱	انتخاب رنگ و پارچه
۱۴۲	طراحی لباس
۱۵۵	منابع
۱۵۵	کتاب ها

چکیده:

با وجود تأثیرات فرهنگی و گرایش به لباس‌های شهری، به‌ویژه در مناطق شهری، زنان کرد همچنان در حفظ پوشاک سنتی نقش مهمی دارند و این پوشاک بیشتر در جشن‌ها و مراسم خاص کاربرد دارد. لباس، از دیدگاه فرهنگی، فراتر از پوشش فیزیکی است و نمادی از تمدن، فرهنگ و شخصیت قومی محسوب می‌شود. در مناطق کردنشین ایران، تنوع در پوشاک به دلیل تفاوت‌های اقلیمی و فرهنگی مشهود است. هر منطقه با حفظ ساختار کلی لباس کردی، ویژگی‌های خاص خود را داراست. مطالعه‌ی حاضر، دو منطقه‌ی ایوان (در استان ایلام) و مهاباد (در استان آذربایجان غربی) را با هدف بررسی تطبیقی پوشاک زنان و مردان انتخاب کرده است.

این پژوهش از نظر هدف، کیفی با رویکرد کاربردی، و روش تحقیق، تحلیلی – تطبیقی، گردآوری اطلاعات به صورت میدانی و کتابخانه‌ای (در بخش کتابخانه‌ای با مطالعه اسناد مدارک کتب، مقالات و پایان نامه‌های موجود و همچنین در روش میدانی از روش مشاهده مستقیم و عکاسی انجام می‌شود)؛ سعی در پاسخ به سئوالات مطرح شده در پژوهش دارد و جامعه آماری این پژوهش به روش انتخابی تعدادی از پوشاک زنان در مناطق ایوان و مهاباد است، در نهایت؛ با استفاده از ویژگی‌ها و المان‌های برجسته لباس‌های مناطق ذکر شده و الهام گرفتن از تزیینات و نقوش و دست بافته‌ها در طراحی لباس‌های خلاقانه‌ی بانوان امروزی استفاده شود.

نتایج مقایسه پوشاک زنان در دو منطقه ایوان و مهاباد نشان داد که پوشاک مهاباد با تنوع، رنگ‌های شاد و تزیینات هنرمندانه، نمایانگر فرهنگی پویا و زیبایی‌شناسانه است، در حالی که پوشاک ایوان با سادگی، رنگ‌های تیره و جنبه کاربردی، بیانگر اصالت قومی و سازگاری با شرایط منطقه‌ای است. با وجود تفاوت‌ها، هر دو منطقه ریشه در فرهنگ بومی دارند و پوشش زنان در آن‌ها نقش مهمی در حفظ هویت فرهنگی ایفا می‌کند.

کلید واژه‌ها: ایوان، مهاباد، پوشاک سنتی ایوان، پوشاک سنتی مهاباد، طراحی لباس امروزی.

مقدمه

ایران، سرزمینی پهناور با تاریخی کهن، آمیزه‌ای بی‌بدیل از فرهنگ‌ها، آداب و رسوم، و اقوام متنوع است. این تنوع، نگاره‌ای چندرنگ و زیبا از هویت ملی ما را شکل داده است. در این گستره‌ی فرهنگی، اقوام کرد جایگاهی ویژه دارند. یکی از برجسته‌ترین جلوه‌های فرهنگ هر قوم، پوشاک آن است. لباس، فراتر از یک نیاز مادی، نمادی از هویت، باورها، ارزش‌ها و سبک زندگی یک جامعه است. لباس کردی نیز ارتباط مستقیمی با محیط زندگی و شرایط اقلیمی دارد و از دیرباز در برابر هجوم فرهنگی و دگرگونی‌های زمانه مقاومت کرده و ساختار اصلی خود را حفظ نموده است. هرچند با قرارگیری در تمدن امروزی و گذار از تاریخ پرفراز و نشیب، کمتر جامعه‌ای توانسته است از سنت پوشاک خود بدون هیچ دگرگونی‌ای محافظت کند. مناطق شهری، معمولاً سریع‌تر تحت تأثیر تغییرات فرهنگی قرار گرفته و سبک پوشش سنتی را کنار گذاشته‌اند. پوشاک زنان کرد به دلیل غنای فوق‌العاده، تنوع بی‌نظیر در رنگ‌ها و نقوش، و نقش زنان به عنوان پاسداران بخش بزرگی از فرهنگ، هویت، فولکلور، آداب و سنن، هنر، دانش و صنایع دستی این قوم، همچنان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

با توجه به وسعت و پراکندگی مناطق کردنشین در ایران، از شمال غرب تا جنوب غرب و منطقه شمال خراسان، شاهد تنوع فرهنگی و همچنین تنوع در سبک و سیاق پوشاک هستیم. لباس‌های مناطق مختلف کردنشین، در عین داشتن شباهت‌های کلی، دارای تفاوت‌های ظریفی هستند که آن‌ها را از یکدیگر متمایز می‌سازد. این تفاوت‌ها، بازتاب‌دهنده خرده‌فرهنگ‌ها و شرایط محیطی خاص هر منطقه است. هرچند ارتباطات مداوم بین مردم سراسر ایران وجود دارد، اما این ارتباطات نتوانسته است وابستگی اقوام مختلف به سلیقه‌ی بومی خود را به طور کامل از بین ببرد. اما با توجه به اهمیت شناخت فرهنگ بومی و نقش آن در همبستگی ملی، و با توجه به اینکه نگارنده خود از اقوام کرد است، بر آن شد تا به مقایسه پوشاک زنان و مردان در دو منطقه از مناطق کردنشین ایران، یعنی ایوان (از استان ایلام) و مهاباد (از استان آذربایجان غربی)، بپردازد. این مقایسه، نه تنها به شناخت بهتر تفاوت‌ها و شباهت‌های پوشاک در این دو منطقه کمک می‌کند، بلکه دریچه‌ای برای درک عمیق‌تر از تنوع فرهنگی و هویت بصری قوم کرد در ایران خواهد بود. انتخاب این دو منطقه به دلیل ویژگی‌های فرهنگی، تاریخی و جغرافیایی خاص آنها و همچنین